

Nr 109.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1944/45 till Krigsrätterna: Avlöningar, m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under andra huvudtiteln (punkterna 26 och 27) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 såsom förslagsanslag under rubriken Krigsrätterna beräkna till Avlöningar 326 500 kronor samt till Omkostnader 30 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 165, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 25 februari 1944, under punkterna 1 och 2 föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för krigsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1944/45, dels ock under rubriken Krigsrätterna för samma budgetår såsom förslagsanslag anvisa till Avlöningar 363 600 kronor samt till Omkostnader 30 000 kronor.

Krigsrätterna: Avlöningar. I propositionen nr 269 till 1942 års riksdag lämnades å s. 2—9 en kortfattad redogörelse för de ifrågavarande krigsrätternas organisation samt den civila personalens tjänsteåligganden och dåvarande avlöningsförhållanden. Vid samma riksdag genomfördes en förbättring av den civila krigsrättspersonalens löneförmåner. En sammanfattande redogörelse härför återfinnes i propositionen nr 218/1943. För innevarande budgetår medgav riksdagen vissa ändringar i organisationen och allenast mindre jämkningar i utgående arvoden (skrivelse nr 253/1943). Det förutsattes, att till 1944 års riksdag skulle ske en förnyad omprövning av arvodena med ledning av de ytterligare erfarenheter som till dess kunde vinnas.

Till komplettering av det rättsstatistiska material, som redovisats i propositionerna nr 269/1942 och 218/1943, har genom justitiedepartementets försorg införskaffats viss ytterligare utredning rörande arbetsbördan vid krigsrätterna. En sammanställning av materialet har såsom bilaga fogats vid propositionen. Antalet mål och ärenden från ordinarie förband — till vilka man har att taga hänsyn vid bedömandet av skäligheten av ifrågavarande arvoden — har, enligt vad av utredningen framgår, ökat från omkring 7 300 år 1942 till omkring 9 200 år 1943, eller således med omkring 26 procent. Ökningen har drabbat olika krigsrätter i mycket olika grad. I

några fall har icke inträffat någon ökning, utan har antalet mål och ärenden i stället minskats, dock ej i någon mera avsevärd mån.

I skrivelse den 11 november 1943 har styrelsen för *Föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer* ånyo framfört ett tidigare vid flera tillfällen väckt förslag, att de civila befattningshavarna vid krigsrätterna måtte beredas kostnadsfri semester under en månad årligen.

Departementschefen har beträffande arvodenas belopp och krigsrättsorganisationen ävensom i semesterfrågan anfört följande.

De uppgifter, som införskaffats rörande arbetsbördan för den civila personalen vid regements- och stationskrigsrätterna under år 1943, utvisa att den alltsedan krigsutbrottet 1939 konstaterade stegringen av antalet mål och ärenden alltjämt fortgår. Huruvida denna stegring kommer att fortsätta även under kommande budgetår, är givetvis omöjligt att nu bedöma. Ut i innevarande dag på min hemställen till lagrådet remitterat förslag till lag angående behörighet för militär befälhavare att ålägga ersättningsskyldighet ha upptagits bestämmelser, som torde komma att inverka på krigsdomstolarnas arbetsuppgifter. Enligt förslaget skola nämligen ärenden angående ersättningskyldighet för skadad eller förkommen egendom i viss omfattning överlämnas till avgörande av vederbörande militäre befälhavare i stället för av krigsrätt. Den militäre befälhavaren skall därvid i regel samråda med auditören. Då emellertid ifrågakommande ärenden för närvarande i allmänhet må handläggas av krigsrätterna under ordförandeskap av auditör och sålunda utan krigsdomarens medverkan samt auditör jämväl enligt förslaget skall deltaga i avgörandet av dylika mål och ärenden, torde ett genomförande av detta förslag icke, så vitt nu kan bedömas, komma att medföra någon väsentlig minskning av den arbetsbörda som vid de fasta arvodenas bestämmande förutsatts åvila krigsrätternas civila personal. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde det icke kunna ifrågakomma att minska nämnda arvoden. Å andra sidan synes den konstaterade ökningen av arbetsbördan i övrigt ej heller böra medföra en mera allmän förhöjning av arvodesbeloppen. Med hänsyn till att arvodena så sent som år 1942 väsentligt förbättrats för samtliga befattningshavare och år 1943 i fråga om vissa krigsdomare ytterligare förhöjts (jfr prop. nr 218/1943 s. 15), synes en ökning av arvode icke nu böra ifrågakomma under annan förutsättning än att arvodesbeloppet på grund av arbetsbördans fortsatta ökning framstår som uppenbart för lågt. Enligt min mening kan den ytterligare stegringen av arbetsbördan knappast anses hava i allmänhet lett till ett sådant resultat. Därvidlag är att märka bland annat, att även om de fasta arvodena kunna anses väl knappt utmätta, befattningshavarna i betydande utsträckning torde ha kompenserats därigenom att särskild ersättning för mål från underställt förband utgår jämväl för det fall att vid regements- eller stationskrigsrätt handlagts mål från såväl det ordinarie som det underställda förbandet och även för den händelse antalet mål från underställt förband inskränker sig till ett enda eller ett fåtal.

På grund av den ökning av arbetsbördan som inträtt under år 1943 anser jag det emellertid ofrånkomligt att taga under omprövning en förhöjning av arvodena till personalen vid vissa krigsrätter. Vad därvid först angår krigsdomarna synas följande böra ifrågakomma till arvodesförbättring, nämligen de som tjänstgöra i krigsrätterna vid 1) Stockholms luftvärnsregemente, Roslagens flygflo till och Svea flygflo till, 2) Södermanlands pansarregemente, 3) Smålands artilleriregemente, 4) Jönköpings-Kalmar rege-

mente och Göta ingenjörkår, 5) Karlskrona örlogsstation och Karlskrona kustartilleriregemente, 6) Hallands regemente, 7) Göta artilleriregemente och Göta flygflottilj, 8) Livregementets grenadjärer, 9) Hälsinge regemente samt 10) Västerbottens regemente och Norrlands dragonregemente. I fråga om den under 6) omnämnda krigsrätten kommer jag emellertid att i det följande föreslå viss ändring i krigsdomarindelningen, vilken sammanhänger med den utvidgning av krigsrättsorganisationen som föranledes av tillkomsten av nya truppförband. Till frågan om vilket arvode som bör utgå till krigsdomaren i denna krigsrätt skall jag därvid återkomma. För vardera av övriga förenämnda krigsdomare synes arvodet böra höjas med 300 kronor, vilket innebär en sammanlagd ökning av arvodessumman åt krigsdomare med 2 700 kronor. Någon ändring i gällande krigsdomarindelning utan sammanhang med tillkomsten av nya truppförband anser jag mig icke böra nu föreslå. Väl skulle arbetsbördan för de krigsdomare, en å vardera orten, som äro anställda vid de i Linköping, Skövde—Karlsborg och Boden förlagda truppförbanden, kunna motivera en uppdelning av befattningarna på flera innehavare, men då vederbörande befattningshavare hittills visat sig kunna medhinna sina göramål, saknar jag tills vidare anledning ifrågasätta någon ändring i nuvarande indelning. Jag förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t, därest uppdelning av någon av dessa tjänster skulle visa sig under kommande budgetår nödvändig, skall vara oförhindrad att vidtaga erforderliga organisationsändringar. I detta sammanhang får jag vidare anmäla, att Kungl. Maj:t den 29 juli 1943 bestämt att Göteborgs örlogsdepås stationssektion skulle från och med den 1 oktober 1943 utgöra örlogsstation. Då i följd härav jämlikt 5 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes stationskrigsrätt skall finnas vid örlogsstationen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 september 1943 förordnat, att för sagda krigsrätt samt för krigsrätterna vid Göteborgs luftvärnskår och Älvsborgs kustartilleriregemente skall finnas gemensam civil personal, samt fastställt härav betingad ändring i specialstaterna för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler. Å andra sidan har den i propositionen nr 218/1943 (s. 17) omnämnda nyuppsättningen av Göta pansarlivgardet ännu icke kommit till stånd, vilket sammanhänger med statsmakternas beslut om att regementet skall förläggas till Enköping i stället för till Stockholm. Någon ändring i krigsdomarindelningen för de till Stockholm förlagda truppförbanden kommer därför icke, såsom angivits i nyssnämnda proposition, att behöva vidtagas. Jag återkommer längre fram till frågan om arvode åt krigsdomaren i krigsrätten vid pansarlivgardet, vars uppsättning torde komma att äga rum under instundande budgetår.

I fråga om auditörs- och krigsfiskalsbefattningarna finner jag med hänsyn till arbetsbördans ökning icke anledning föreslå höjning av arvodena till andra auditörer och krigsfiskaler än dem vid 1) Södermanlands pansarregementets samt 2) Jönköpings-Kalmar regementets och Göta ingenjörkårs krigsrätter. Arvodesökningen torde böra utgöra, i fråga om förstnämnda krigsrätt, för auditören 600 kronor och för krigsfiskalen 300 kronor samt, i fråga om sistnämnda krigsrätt, för såväl auditören som krigsfiskalen 300 kronor, sålunda sammanlagt 1 500 kronor. I övrigt synas tillräckliga skäl ej föreligga att föreslå någon arvodesökning för auditörer och krigsfiskaler i vidare mån än sådan föranledes av den utbyggnad av krigsrättsorganisationen, för vilken jag i det följande kommer att redogöra. Nu förefintlig möjlighet till partiell ledighet med bibehållen avlöning, helt eller delvis, bör emellertid alltjämt hållas öppen. — Någon ändring i auditörs- och krigsfiskalsindelningarna utan samband med nyuppsättning av truppförband har jag ej att föreslå. Väl ifrågasattes vid arvodesregleringen år 1942 ändrad organisation

av auditörstjänsten i Boden, innebärande densammans uppdelning å två befattningar, och i propositionen nr 269/1942 framhölls att denna fråga borde bli föremål för fortsatt uppmärksamhet. Saken berördes även i propositionen nr 218/1943, därvid jag framhöll att med en eventuell uppdelning syntes böra anstå i avvaktan på utvecklingen under ytterligare ett år och de erfarenheter som därunder kunde vinnas. Auditören i Boden har visserligen under år 1943, i likhet med under år 1942, åtnjutit ledighet från inemot hälften av de göromål, som eljest skulle åvilat honom, med särskild vikarie för samma göromåls förrättande. Men då ledigheten får anses hava varit betingad av rådande särskilda förhållanden samt arbetsbördan vid dessa krigsrätter, såsom framgår av de statistiska uppgifterna, under året icke undergått någon större ökning, synes mig alltjämt böra anstå med definitivt ställningstagande till ifrågakvarande organisationsfråga.

Under budgetåret 1944/45 avses tre nya truppförband skola uppsättas, nämligen Göta pansarlivgarde i Enköping, Blekinge flygflottilj invid Ronneby och Hallands flygflottilj invid Halmstad. Vid vart och ett av dessa förband skall finnas regementskrigsrätt. För regementskrigsrätterna i Enköping och Ronneby synas böra avses särskilda befattningar såsom krigsdomare, auditör och krigsfiskal, varemot i fråga om Hallands flygflottiljs krigsrätt motsvarande befattningar lämpligen böra förenas med dem vid regementskrigsrätten vid Hallands regemente. Enligt de grunder, som vid senaste arvodesregleringen för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler tillämpats, torde till krigsdomaren, auditören och krigsfiskalen vid Göta pansarlivgardes krigsrätt böra utgå arvoden med resp. 1 500, 2 700 och 1 200 kronor samt till motsvarande befattningshavare vid Blekinge flygflottiljs krigsrätt med resp. 720, 1 680 och 660 kronor. Krigsdomaren i Hallands regementes krigsrätt uppbär för närvarande ett arvode av 1 200 kronor. I det föregående har jag framhållit, att han oberoende av organisationsändringen borde komma i åtnjutande av någon förhöjning i arvodet. Denna ökning ansér jag hava bort utgöra 300 kronor. Med utgångspunkt härifrån föreslår jag att för krigsdomaren i Hallands regementes och Hallands flygflottiljs krigsrätter beräknas ett arvode av 2 100 kronor. För auditören och krigsfiskalen vid sistnämnda krigsrätter synas de nya arvodena böra bestämmas till 3 600 resp. 1 500 kronor, vilket innebär en förhöjning i nu utgående arvoden av 900 resp. 300 kronor. Vad sålunda föreslagits skulle medföra en ökning av arvodessummorna åt krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler med resp. 3 120, 5 280 och 2 160 kronor.

Till nästkommande års riksdag bör ske en förnyad omprövning av arvodena med ledning av de ytterligare erfarenheter som till dess kunna vinnas.

De ifrågasatta arvodesbeloppen äro att betrakta såsom endast förslagsvis angivna. I enlighet med vad även tidigare ansetts lärer Kungl. Maj:t vid fastställande av nya specialstater (jfr statsläggaren s. 33 ff.) för krigsdomare, auditörer och krigsfiskaler äga att inom ramen för anslaget vidtaga de jämkningar som av organisatoriska eller andra skäl kunna finnas påkallade.

Det av styrelsen för Föreningen Sveriges krigsdomare och auditörer nu ånyo framförda kravet på rätt till semester för krigsrätternas civila personal ansér jag mig alltjämt icke kunna understödja. Rörande skälen till denna min avvisande ståndpunkt återoppar jag mitt i det föregående (s. 6) återgivna yttrande i ämnet i propositionen nr 218 till 1943 års riksdag.

Å gällande riksstat är krigsrätternas avlöningsanslag uppfört med ett belopp av 326 500 kronor.

I den för nästa budgetår föreslagna avlöningsstaten ha de särskilda posterna upptagits med de ändringar i fråga om beloppen, som påkallas dels av för-

slagen om jämkningar i nu utgående arvoden och ändringar i organisationen och dels av hänsyn till anslagsbelastningen. Den föreslagna anslagsökningen uppgår till 37 100 kronor.

Krigsrätterna: Omkostnader. Före den 1 juli 1942 gällde, att ersättning för expenser tillkom endast auditörerna och allenast med visst för var och en av dem fastställt årligt belopp. Från och med sistnämnda dag äga såväl auditörerna som krigsfiskalerna erhålla full gottgörelse för sina expenskostnader.

Departementschefen har framhållit, att erfarenheterna under den tid rätten till full ersättning för expenser gällt — enligt vad som framginge av budgetredovisningen för budgetåret 1942/43 — få hittills anses ha varit gynnsamma. Gällande bestämmelser i ämnet ha därför ansetts böra bibehållas. Anslaget föreslås utgå med samma belopp som för innevarande budgetår eller 30 000 kronor, varav 10 000 kronor beräknas för resekostnads- och traktamentsersättningar till den civila personalen vid fredskrigsrätterna och 20 000 kronor för ersättningar för auditörernas och krigsfiskalernas expenser.

Utskottet.

Departementschefen har funnit, att den ytterligare stegringen av arbetsbördan vid krigsrätterna icke i allmänhet lett till ett sådant resultat, att nu utgående arvodesbelopp framstå såsom uppenbart för låga. Av denna anledning föreslås icke någon allmän ökning av nämnda belopp. Däremot föreslås en ökning av arvodena till personalen vid vissa krigsrätter, varjämte nya befattningar tillkomma med anledning av uppsättandet av nya truppförband. Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot vad departementschefen härutinnan och i övrigt anfört beträffande krigsrätternas organisation och vid dem utgående arvoden.

Då jämväl Kungl. Maj:ts anslagsberäkningar torde böra godtagas, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1) fastställa följande avlöningsstat för krigsrätterna, att tillämpas under budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:

a) Arvoden åt krigsdomare, <i>förslagsvis</i>	kronor	70 000
b) Arvoden åt auditörer, <i>förslagsvis</i>	»	148 600
c) Arvoden åt krigsfiskaler, <i>förslagsvis</i>	»	61 800
d) Vikariatsersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	30 000
e) Tillfälliga ersättningar åt civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna, <i>förslagsvis</i>	»	3 200
f) Ersättning till personal vid särskilda krigsrätter m. m., <i>förslagsvis</i>	»	50 000

Summa kronor 363 600;

2) för budgetåret 1944/45 under andra huvudtiteln såsom
förslagsanslag anvisa

- a) till *Krigsrätterna*: *Avlöningar* 363 600 kronor,
- b) till *Krigsrätterna*: *Omkostnader* 30 000 kronor.

Stockholm den 25 april 1944.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 107.
